

2009 M. NACIONALINIO BIUDŽETO PAJAMOS

Į nacionalinį biudžetą 2009 m., preliminariais duomenimis, įplaukė 18303,1 mln. litų (be Europos Sąjungos ir kitų užsienio šalių finansinės paramos lėšų). Buvo prognozuota, kad į nacionalinį biudžetą 2009 m. įplauks 18195,5 mln. litų. Faktiškai įplaukė 107,6 mln. litų, arba 0,6 proc. daugiau.

Į valstybės biudžetą 2009 m. įplaukė 14780,9 mln. litų (be Europos Sąjungos ir kitų užsienio šalių finansinės paramos lėšų). Planuota, kad į valstybės biudžetą 2009 m. įplauks 14397,3 mln. litų. Faktiškai įplaukė 383,6 mln. litų, arba 2,7 proc. daugiau.

Į savivaldybių biudžetus, 2009 m. preliminariais duomenimis, įplaukė 3522,2 mln. litų. Buvo prognozuota, kad į savivaldybių biudžetus 2009 m. įplauks 3798,2 mln. litų. Faktiškai įplaukė 276 mln. litų, arba 7,3 proc. mažiau.

PAGRINDINIAI MOKESČIAI

Dėl įvykdytos *mokesčių reformos* per 2009 m. į nacionalinį biudžetą papildomai surinkta apie 1495 mln. litų pajamų:

- Dėl pridėtinės vertės mokesčio standartinio tarifo padidinimo nuo 18 proc. iki 21 proc. ir dėl daugumos lengvatinių tarifų panaikinimo buvo gauta apie 755 mln. litų papildomų PVM pajamų.
- Dėl padidintų akcizų tarifų už cigaretes, alkoholinius gėrimus ir variklių kurą buvo gauta apie 650 mln. litų papildomų akcizų pajamų.
- Dėl pelno mokesčio tarifo padidinimo nuo 15 proc. iki 20 proc. 2009 m. buvo gauta apie 280 mln. Lt daugiau pelno mokesčio pajamų.
- Dėl gyventojų pajamų mokesčio tarifo sumažinimo bei neapmokestinamojo pajamų dydžio taikymo mechanizmo pakeitimo, nacionalinis biudžetas neteko 250 mln. Lt.
- Dėl kitų mokesčių pakeitimų (mokesčio už valstybės įmonių patikėjimo teise valdomą turtą, atskaitymų į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką) buvo gauta apie 60 mln. litų papildomų pajamų.

PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESTIS

2009 m. buvo gauta **6798,8 mln. litų** pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM). 2009 m. PVM pajamų planas įvykdytas 108,8 proc. ir į biudžetą gauta 547,1 mln. litų pajamų daugiau, nei buvo planuota, tačiau palyginti su 2008 m., į valstybės biudžetą pervesta 2443,7 mln. litų arba 26,4 proc. mažiau. Įvertinus PVM nepriemokos ir PVM permokos pokyčius, **realios PVM pajamos 2009 metais buvo 2067,2 mln. litų arba 23,4 proc. mažesnės** nei 2008 metais (žr. 2 lentelę).

1 lentelė. VMI ir Muitinės administruojamos PVM pajamos, mln. litų

	2008 m. faktas	2009 m. planas	2009 m. faktas	Fakto pokytis		Plano įvykdymas	
				(+,-)	(%)	(+,-)	(%)
VMI	7376,9	5197,7	5601,3	-1775,7	-24,1%	403,6	107,8%
Muitinė	1865,6	1054,0	1197,5	-668,1	-35,8%	143,5	113,6%
Iš viso	9242,5	6251,7	6798,8	-2443,7	-26,4%	547,1	108,8%

2 lentelė. PVM pajamų pokytis, mln. litų

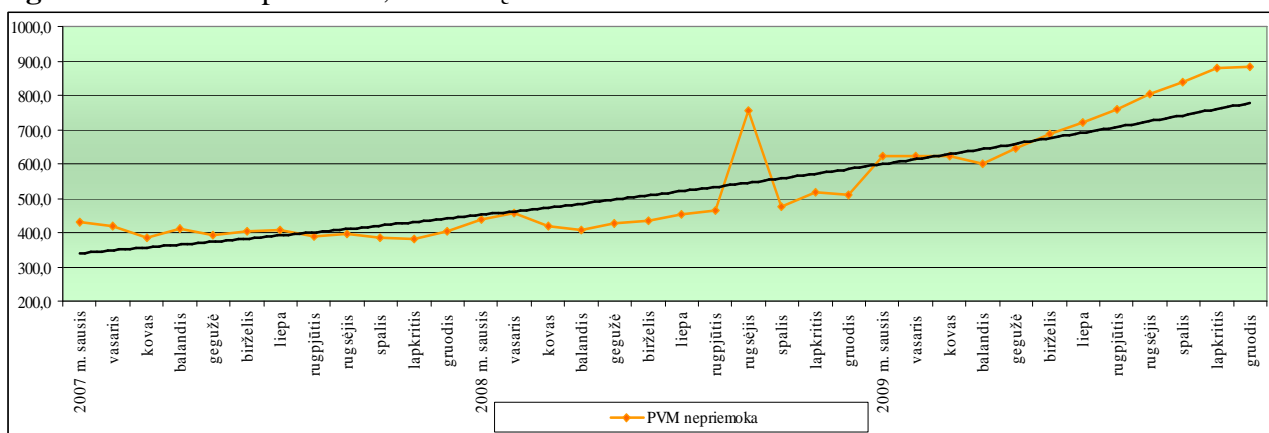
	2008 m.	2009 m.	Pokytis ((+,-) ir %)	
PVM iš viso	9242,5	6798,8	-2443,7	-26,4%
PVM nepriemokos augimas (sumažėjimas (-))	106,1	372,4	266,4	251,1%
PVM permokos augimas (sumažėjimas (-))	509,9	-355,3	-865,2	-169,7%
Struktūrinės reformos 2009 m. poveikis		755,0	755,0	
Realios PVM pajamos be nepriemokos / permokos pokyčio ir struktūrinės reformos įtakos	8838,7	6771,5	-2067,2	-23,4%

* Realios PVM pajamos apskaičiuotos prie faktinių PVM įplaukų į valstybės biudžetą pridėjus išskolinimų valstybės biudžetui pokytį ir iš faktinių PVM įplaukų atėmus skolos mokesčių mokėtojams pokytį bei struktūrinės reformos poveikį

Pridėtinės vertės mokesčio nepriemoka ir permoka

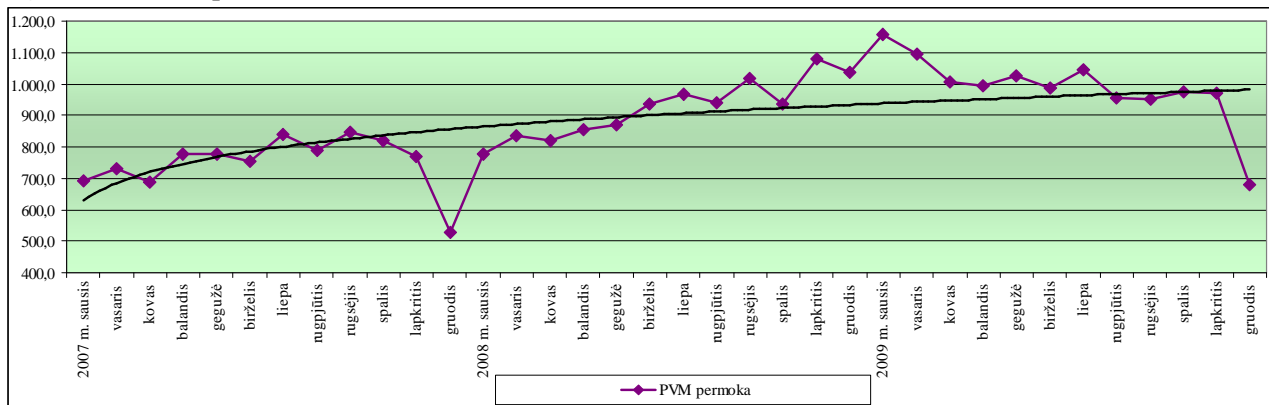
Mažėjant realizacijos apimtims ir susidarius apyvartinių lėšų trūkumui, 2009 m. augo **PVM nepriemoka**. Mokesčių mokėtojų išskolinimas valstybės biudžetui – PVM nepriemoka – 2009 m. gruodžio 31 d. sudarė 882,5 mln. litų, t.y. buvo 372,4 mln. litų arba 73 proc. didesnė nei 2008 gruodžio 31 d.

1 grafikas. PVM nepriemoka, mln. litų

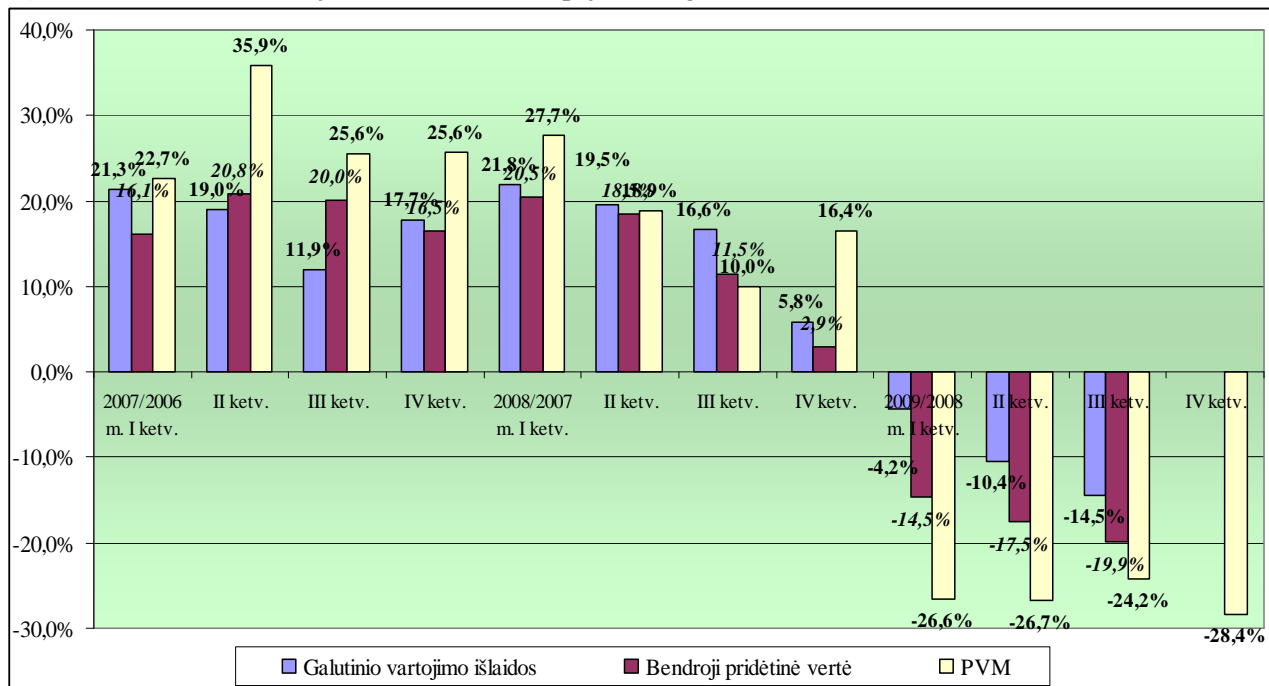
PVM permoka 2009 m. gruodžio 31 d. sudarė **680,9 mln. litų** ir buvo 355,3 mln. litų arba 65,7 proc. mažesnė nei 2008 m. gruodžio 31 d. Didžiąsą dalį visų per 2009 m. atliktų PVM permokos (skirtumo) grąžinimų, iš viso 66,7 proc., sudarė PVM permokos (skirtumo) suma, grąžinta didmeninės ir mažmeninės prekybos, apdirbamosios gamybos, transporto ir saugojimo bei nekilnojamojo turto operacijų sektoriuose veiklą vykdančioms asmenims.

2 grafikas. PVM permoka, mln. litų

Statistikos departamento duomenimis galutinio vartojimo išlaidos 2009 m. I-III ketv. sudarė 62360,8 mln. litų ir buvo 6871,8 mln. litų arba 9,9 proc. mažesnės nei 2008 m. I-III ketv. PVM yra ypač jautrus šiems pokyčiams ir dėl PVM mokėjimo tvarkos ši įtaka pastebima jau kitą mėnesį po ataskaitinio laikotarpio.

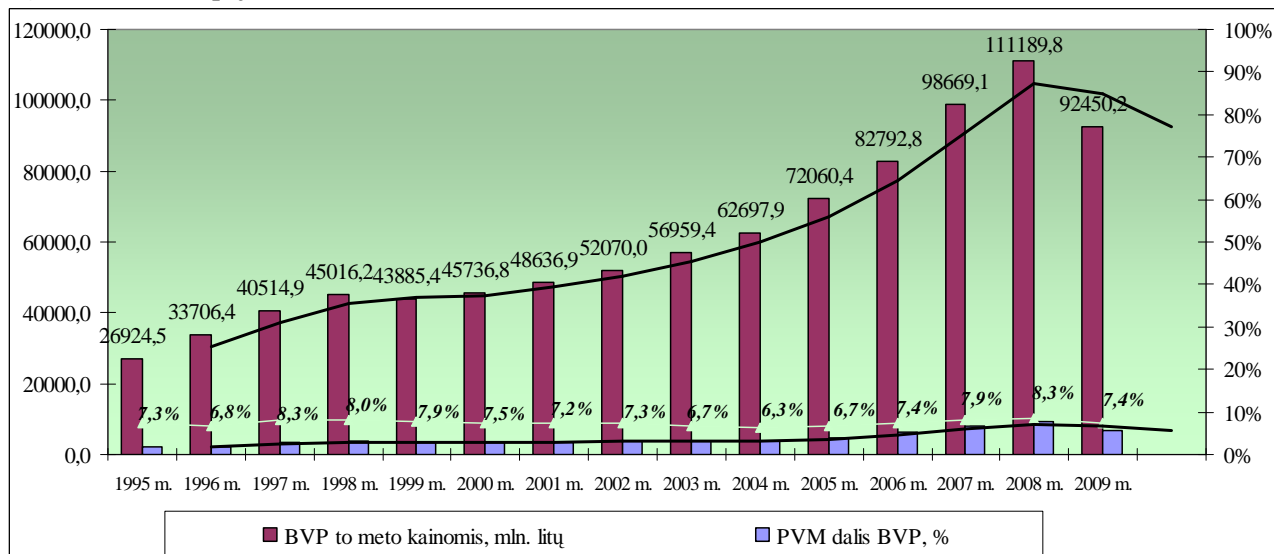
3 grafikas. Galutinio vartojimo išlaidų ir PVM pajamų augimo dinamika, mln. litų

Šaltinis: Statistikos departamentas ir Finansų ministerija

PVM pajamų dalis visame BVP išaugo nuo 6,7 proc. 2005 m. iki 8,3 proc. 2008 m., o 2009 m. ji sumažėjo 0,9 proc. punkto iki 7,4 proc. (žr. 4 grafiką).

4 grafikas. PVM pajamų dalis BVP, mln. litų

Šaltinis: Statistikos departamentas ir Finansų ministerija

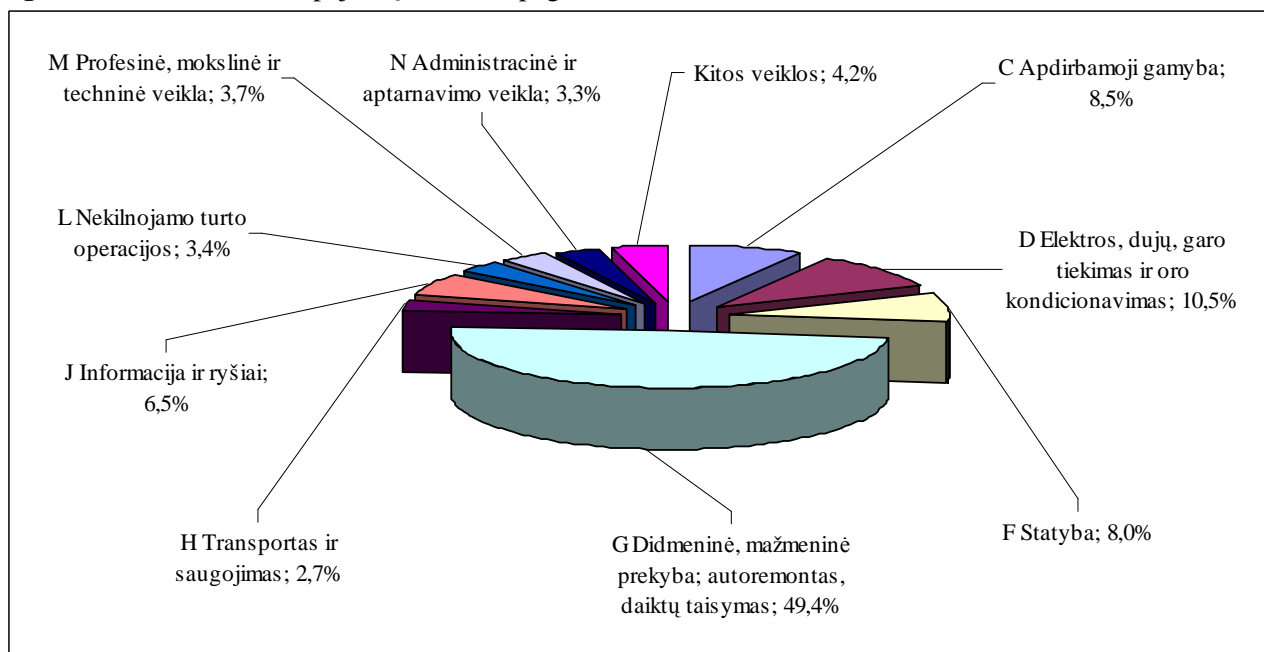
Pagrindiniai veiksniai, įtakoję PVM pajamų surinkimą:

1. Sumažėjusios prekių ir paslaugų pardavimo apimtys. Statistikos departamento atliekamo prekybos ir maitinimo įmonių tyrimo išankstiniais duomenimis, mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų didmeninės ir mažmeninės prekybos bei remonto įmonių apyvarta (be PVM) 2009 m. sausio-gruodžio mėn., palyginti su 2008 m. sausio-gruodžio mėn., sumažėjo 27,7 proc. palyginamosiomis kainomis. Tame tarpe mažmeninės prekybos, išskyrus variklinių transporto priemonių ir motociklų prekybą, įmonių apyvarta (be PVM) sumažėjo 21,6 proc.
2. PVM pajamų sumažėjimą, palyginti su praėjusių metų to paties laikotarpio duomenimis, sąlygojo ir mažėjančios prekių ir paslaugų kainos. Nors visos parduotos pramonės produkcijos kainos 2009 m. gruodžio mėn., palyginti su 2008 m. gruodžiu, padidėjo 1,4 proc., tačiau pramonės produkcijos, išskyrus rafinuotus naftos produktus, kainos sumažėjo 15,4 proc. Nuo sausio 1 d. padidintas PVM tarifas ir daugeliui prekių ir paslaugų nebegaliojantys lengvatiniai PVM tarifai metų pradžioje padidino infliaciją, tačiau jau nuo balandžio mėn. fiksuojama defliacija: 2009 m. gruodžio mėn., palyginti su vasario mėn., užfiksuota 1,7 proc. defliacija, kurią įtakojo 6,1 proc. atpigę maisto produktai ir 9,7 proc. atpigusios būsto paslaugų kainos. Ypač ženkliai 2009 m. mažėjo statybos sąnaudų kainos: 2009 m. gruodžio mėn., palyginti su 2008 m. gruodžio mėn. sumažėjo 12,6 proc.
3. Mažėjančios vartojimo išlaidos. Statistikos departamento duomenimis 2009 m. I-III ketv. namų ūkių vartojimo išlaidos veikusiomis kainomis buvo 12,1 proc. mažesnės nei 2008 m. I-III ketv., galutinio vartojimo išlaidos – 9,9 proc. Pagal 2010 m. vasario mėn. paskelbus patikslintas finansų ministerijos vidutinės trukmės ekonominių rodiklių projekcijas, numatoma, kad 2009 m. galutinio vartojimo išlaidų mažėjimas sieks 13,2 proc.

Duomenys apie PVM pajamas pagal ekonominės veiklos rūšis

Penktajame grafike matyti, kad daugiausia PVM pajamų gaunama iš didmeninės ir mažmeninės prekybos veiklos (jos svoris siekia apie 49,4 proc. visų PVM pajamų, sumokėtų į valstybės biudžetą), tačiau jos dalis, palyginti su 2008 m., bendrose PVM pajamose sumažėjo (2008 m. PVM svoris iš šios veiklos sudarė apie 57 proc.). Antroji pagal sumokamas PVM pajamas yra elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo veikla (jos svoris sudaro apie 10,5 proc.).

5 grafikas. 2009 m. PVM pajamų struktūra pagal EVRK2.0

Šaltinis: tarpžinybinės mokesčių duomenų saugyklos informacija

Palyginus 2009 ir 2008 m. duomenis pagal ekonominės veiklos sektorius, absoliučia suma PVM pajamos 2009 m. ženkliausiai sumažėjo didmeninės ir mažmeninės prekybos (sumažėjo 20,7 proc.), statybos (49,3 proc.) bei finansinės ir draudimo veiklos (105 proc.) sektoriuose. Finansinės ir draudimo veiklos rodiklių nuosmukį labiausiai įtakojo lizingo bendrovių duomenys – VMI duomenimis, jei per 2008 m. iš šių bendrovių buvo gauta 112,4 mln. litų PVM pajamų, tai 2009 m. atitinkamos PVM pajamos – neigiamos (sudaro -61,6 mln. litų) – tai PVM permokos (skirtumo), susidariusios dėl nemokių klientų gražinto turto (išrašytų kreditinių dokumentų), gražinimai bei įskaitymai kitų mokesčių prievolėms padengti (iš viso per 2009 m. į kitus mokesčius įskaityta 56,7 mln. litų PVM permokos (skirtumo), 2008 m. – tik 4,6 mln. litų; atitinkamai gražinimai 2009 m. 23,2 proc. didesni nei 2008 m.).

3 lentelė. VMI administruojamos pajamos iš PVM* pagal ekonominės veiklos rūšis pagal EVRK2.0, struktūra, jų pokytis, mln. litų arba %

EV sekcijos kodas	EV sekcija	Mokėtinas (gražintinas) PVM		Pokytis		Pajamų iš PVM struktūra, %		Pokytis, proc. punktais
		2008 m.	2009 m.	+/-	%	2008 m.	2009 m.	
A	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	-47,0	31,7	78,7	167,6%	-0,7%	0,5%	1,2%
B	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	9,9	-2,8	-12,6	-128,3%	0,1%	0,0%	-0,2%
C	Apdirbamoji gamyba	388,0	488,6	100,5	25,9%	5,5%	7,6%	2,1%
D	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	610,9	662,6	51,7	8,5%	8,7%	10,4%	1,7%
E	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	5,7	-23,4	-29,1	-512,0%	0,1%	-0,4%	-0,4%
F	Statyba	1033,5	523,6	-509,9	-49,3%	14,7%	8,2%	-6,5%
G	Didmeninė-mažmeninė prekyba; varik linijų transporto priemonių remontas, asmeninių, buitinių daiktų taisymas	3994,6	3169,6	-825,0	-20,7%	56,9%	49,5%	-7,3%

H	Transportas ir saugojimas	-321,9	154,0	475,9	147,8%	-4,6%	2,4%	7,0%
I	Apygyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	84,6	105,0	20,4	24,1%	1,2%	1,6%	0,4%
J	Informacija ir ryšiai	415,3	416,2	1,0	0,2%	5,9%	6,5%	0,6%
K	Finansinė ir draudimo veikla	142,1	-6,9	-149,0	-104,9%	2,0%	-0,1%	-2,1%
L	Nekilnojamo turto operacijos	67,6	214,4	146,8	217,2%	1,0%	3,4%	2,4%
M	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	303,7	242,4	-61,3	-20,2%	4,3%	3,8%	-0,5%
N	Administracinė ir aptarnavimo veikla	227,7	197,2	-30,5	-13,4%	3,2%	3,1%	-0,2%
O	Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	36,5	19,0	-17,5	-48,0%	0,5%	0,3%	-0,2%
P	Švietimas	14,7	10,1	-4,5	-31,0%	0,2%	0,2%	-0,1%
Q	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	1,5	-0,9	-2,4	-162,8%	0,0%	0,0%	0,0%
R	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	13,2	16,1	2,9	21,5%	0,2%	0,3%	0,1%
S	Kita aptarnavimo veikla	27,0	36,2	9,2	34,0%	0,4%	0,6%	0,2%
	Nenustatyta veikla	18,3	146,1	127,8	699,0%	0,3%	2,3%	2,0%
	Iš viso	7025,8	6398,7	-627,1	-8,9%	100,0%	100,0%	0

Šaltinis: Tarpžinybinės duomenų saugyklos informacija

* neįtrauktas importo PVM (importo PVM nepaskirstomas pagal EVRK2.0, nes yra apskaitomas pagal Kombinuotąją prekių nomenklatūrą)

GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESTIS

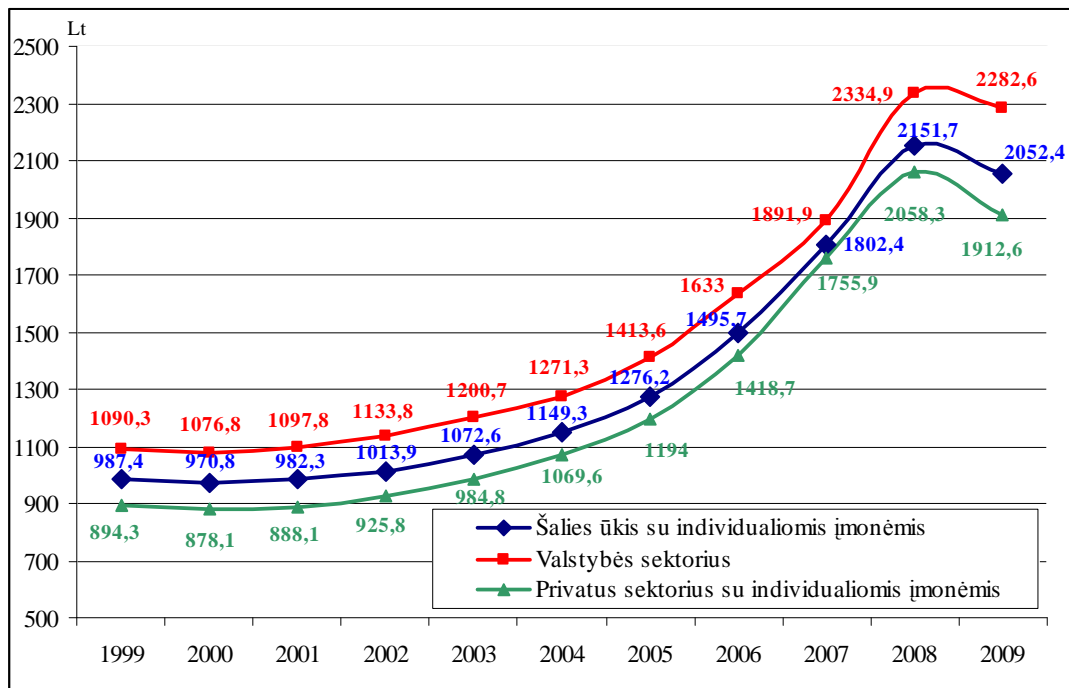
Gyventojų pajamų mokesčio (į nacionalinį biudžetą) per 2009 m. įplaukė 3789,0 mln. litų. Palyginti su planu 2009 m. gauta 563,0 mln. litų arba 12,9 proc. mažiau. Palyginti su 2008 m., 2009 m. gauta 1317,3 mln. litų arba 25,8 proc. mažiau (tame tarpe dėl gyventojų pajamų mokesčio tarifo sumažinimo bei neapmokestinamojo pajamų dydžio taikymo mechanizmo pakeitimo gauta 250 mln. Lt mažiau, taip pat 163,5 mln. litų padidėjo iš nacionalinio biudžeto gražintina GPM suma).

Į valstybės biudžetą per 2009 m. įplaukė **1043,0 mln. litų** gyventojų pajamų mokesčio. Palyginti su planu, 2009 m. gauta 156,7 mln. litų arba 13,1 proc. mažiau. Palyginti su 2008 m., GPM 2009 m. gauta 671 505 tūkst. litų arba 39,2 proc. mažiau (pažymėtina, kad 232,8 mln. litų pajamos sumažėjo dėl 2009 m. 5,96 proc. punkto sumažėjusio GPM atskaitymo procento į valstybės biudžetą).

Pagrindiniai GPM pajamų pokyčius lemiantys veiksniai:

1. Darbo užmokesčio mažėjimas. Statistikos departamento duomenimis, 2009 m. šalies vidutinis bruto darbo užmokestis (su individualiomis įmonėmis) sudarė 2052,4 litus per mėnesį ir, palyginti su 2008 m. sumažėjo 99,3 litais arba 4,6 proc., kai tuo tarpu 2008 m. augimas siekė 19,4 proc.

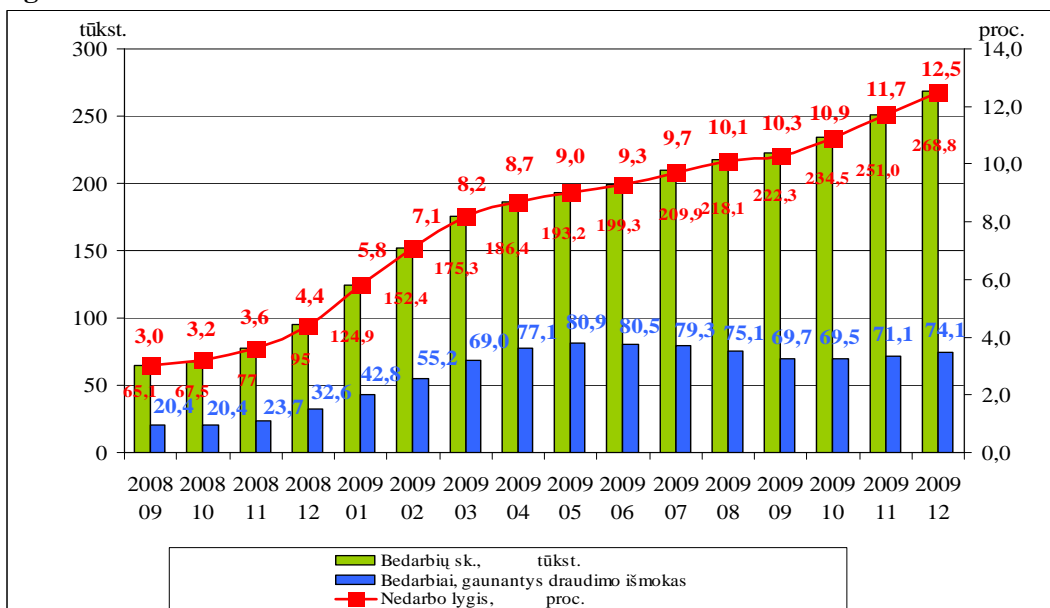
6 grafikas. Vidutinio bruto darbo užmokesčio dinamika 1999-2009 metais

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

2. Remiantis iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos gaunamais operatyviais įdarbinimų ir atleidimų duomenimis, 2010 m. sausio 1 d. šalyje buvo 1082 tūkst. darbuotojo statusą turinčių asmenų, panašaus darbuotojų skaičiaus nebuvo nuo 2004 m. Nuo 2008 m. pabaigos stebimas labai ženklus nedarbo lygio šalyje augimas. 2010 m. sausio 1 d. Lietuvos darbo biržos duomenimis bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų sudarė 12,5 proc. ir, palyginus su 2008 m. atitinkamu laikotarpiu, padidėjo 8,1 proc. punkto.

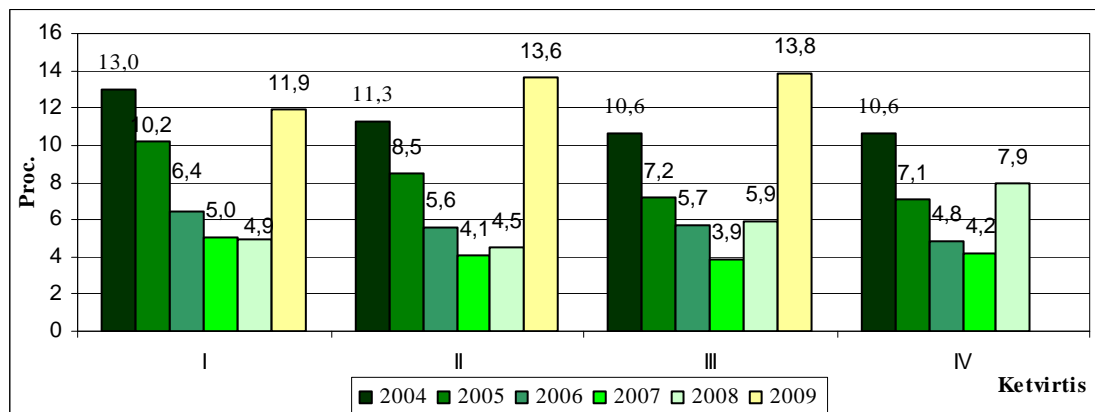
7 grafikas. Lietuvos darbo rinkos rodikliai

Šaltinis: Lietuvos nedarbo birža

Statistikos departamento duomenimis, 2009 m. III ketv. nedarbo lygis Lietuvoje siekė 13,8 proc. ir, palyginus su 2008 m. III ketv., padidėjo 7,8 proc. punkto, t.y. išaugo daugiau nei 2 kartus.

8 grafikas. Nedarbo lygio dinamika Lietuvoje 2004-2009 m. III ketv.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

3. Išaugę GPM gražinimai (pagal GPM įstatymo 21 str.). 2009 m. pagal pateiktas metines gyventojų pajamų mokesčio deklaracijas, gyventojams iš nacionalinio biudžeto gražinta 471,4 mln. litų GPM. Lyginant su tuo pačiu 2008 m. laikotarpiu, 2009 m. gražinta GPM suma iš nacionalinio biudžeto padidėjo 163,5 mln. litų arba apie 1,5 karto. Atkreiptinas dėmesys, kad gražinama GPM suma iš viso padidėjo 30,7 mln. litų arba 7 proc., o gražinimų iš nacionalinio biudžeto išaugimas susijęs su tuo, kad 2009 metais gražinimai atliekami tik iš nacionalinio biudžeto.

4. Gyventojų (taip pat fizinių asmenų) pajamų mokesčio nepriemoka į valstybės ir savivaldybių biudžetus 2010 m. sausio 1 d. sudarė 268,2 mln. litų, palyginus su 2009 m. sausio 1 d. duomenimis, nepriemoka sumažėjo 7,4 mln. litų arba 2,6 proc.

Užimtųjų skaičius bei vidutinis mėnesinis darbo užmokestis pagal EVRK 2.0

Pagal EVRK 2.0, 2009 m. I-III ketv. šalyje daugiausiai užimtųjų buvo didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonte (18,5 proc. visų darbuotojų), apdirbamojoje gamyboje (15,5 proc.), švietimo (10,7 proc.) ir statybų bei žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo srityse (po 7,8 proc.). 2009 m. I-III ketv. mažiausia užimtųjų gyventojų dalis – kasybos ir karjerų eksploatavimo veikloje (0,1 proc.).

4 lentelė. Užimtųjų skaičius bei vidutinis mėnesinis darbo užmokestis pagal EVRK 2.0

Ekonominė veikla	Vidutinis darbuotojų skaičius		Palyginimas %	Vidutinis mėn. atlyginimas, litais		Palyginimas %
	2008 m.	2009m. I-III ketv.		2008 m.	2009m. I-III ketv.	
K.Finansinė ir draudimo veikla	22.135	21.850	-1,3%	3.539	4.030	13,9%
D.Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	18.643	17.536	-5,9%	2.897	3.431	18,4%
J.Informacija ir ryšiai	26.519	25.911	-2,3%	2.452	2.898	18,2%
B.Kasyba ir karjerų eksploatavimas	1.903	1.552	-18,4%	3.023	2.755	-8,9%
O.Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	69.561	67.750	-2,6%	2.479	2.725	9,9%
M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	67.516	66.833	-1,0%	2.108	2.306	9,4%
P.Švietimas	136.681	139.851	2,3%	1.762	2.252	27,8%
Q.Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	101.651	102.242	0,6%	1.842	2.141	16,2%

E.Vandens tiekimas nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	13.450	12.438	-7,5%	1.874	2.123	13,3%
C.Apdirbamoji gamyba	241.401	201.584	-16,5%	1.762	1.908	8,3%
H.Transportas ir saugojimas	105.779	97.185	-8,1%	1.687	1.831	8,5%
F.Statyba	137.518	102.138	-25,7%	2.005	1.691	-15,7%
G.Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	265.534	241.053	-9,2%	1.597	1.685	5,5%
N.Administracinė ir aptarnavimo veikla	49.777	44.982	-9,6%	1.526	1.671	9,5%
A.Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	34.424	31.238	-9,3%	1.492	1.600	7,2%
R.Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	25.910	25.637	-1,1%	1.406	1.593	13,3%
L.Nekilnojamojo turto operacijos	18.861	17.577	-6,8%	1.429	1.481	3,6%
S.Kita aptarnavimo veikla	27.033	26.596	-1,6%	907	1.021	12,6%
I.Apgyvadinimo ir maitinimo paslaugų veikla	44.740	39.005	-12,8%	945	983	4,0%
X.Nenustatyta ekonominė veikla	18.159	21.466	18,2%	976	863	-11,6%
Iš viso	1.427.195	1.304.424	-8,6%	1.787	1.950	9,1%

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

2009 m. I-III ketv. didžiausias vidutinis mėnesio darbo užmokestis buvo finansine ir draudimo veikla užsiimančiose įmonėse (4030 litai), palyginus su 2008 m., jis padidėjo 491 litu arba 13,9 proc. Sparčiausiai darbo užmokestis augo švietimo (27,8 proc.), elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo (18,4 proc.) bei informacijos ir ryšių (18,2 proc.) veikloje. Vidutinis atlyginimas apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų ir kitoje aptarnavimo veikloje 2009 m. I-III ketv. buvo mažiausias – atitinkamai 983 litai ir 1021 litas.

GPM pajamų struktūra pagal EVRK 2.0

Kintant vidutiniam darbo užmokesčiui ir darbuotojų skaičiui verslo įmonėse ir biudžetinėse įstaigose, kinta ir šių įmonių sumokamas GPM nuo su darbo santykiais susijusių A klasės pajamų (toliau – GPM(A)). Per 2009 m. daugiausiai GPM(A) sumokėta didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto veikloje. Visose ekonominėse veiklose GPM (A) sumokėta mažiau, nei 2008 m. Žymiausias sumokėto GPM į nacionalinį biudžetą kritimas¹ stebimas viešojo valdymo ir gynybos; privalomojo socialinio draudimo veiklos bei statybų sektoriuose (atitinkamai sumokėta 61,9 proc. ir 55,5 proc. mažiau GPM(A) nei 2008 m. atitinkamu laikotarpiu).

¹ ženklus su darbo santykiais susijusių GPM pajamų surinkimo mažėjimas susijęs ne tik su prastesne situacija darbo rinkoje, bet ir su nuo 2009 m. pasikeitusia dalies pajamų klasifikavimo tvarka. Iki 2009 m. su darbo santykiais susijusiomis buvo laikomos SODROS ir kitų juridinių vienetų gyventojams išmokamos ligos, motinystės, motinystės (tėvystės) ir tėvystės pašalpos, taip pat statutinių valstybės tarnautojų (policininkų, muitininkų, kariuomenėje tarnaujančių ir pan.) darbo užmokestis. Nuo 2009 m. minėtos išmokos priskirtos prie su darbo santykiais nesusijusių A klasės pajamų, atitinkamai sumažėjo ir nuo su darbo santykiais susijusių išmokų mokamo GPM srantai.

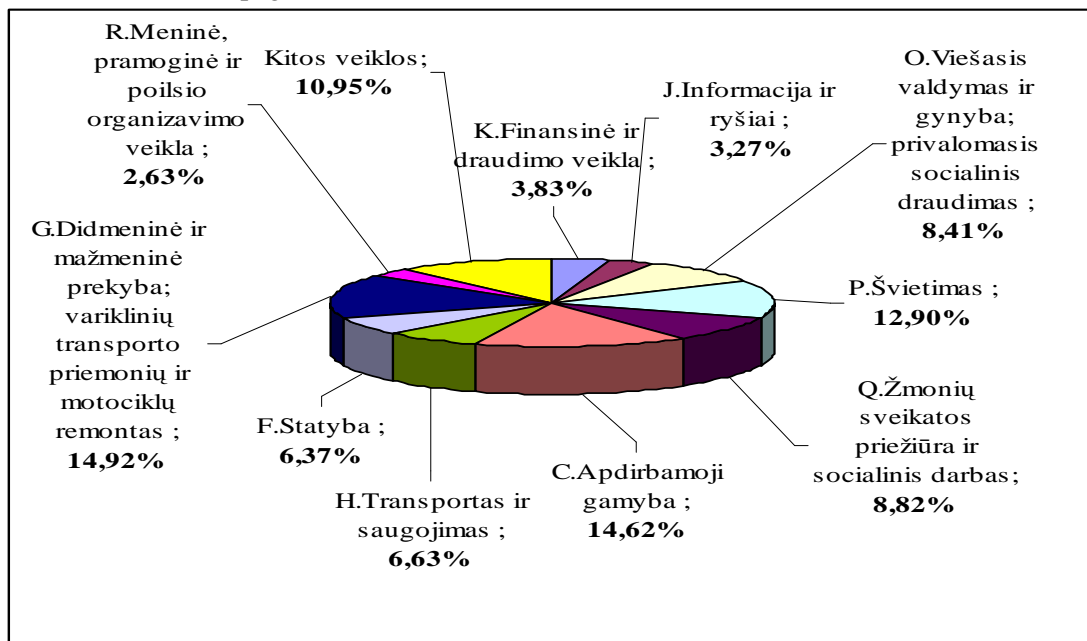
5 lentelė. Sumokėtas GPM į nacionalinį biudžetą nuo su darbo santykiais susijusių A klasės pajamų pagal EVRK 2.0

Ekonominė veikla	GPM (į nacionalinį biudžetą) pajamos nuo su darbo santykiais susijusių pajamų		Pokytis		GPM struktūra		
	2008 m.	2009 m.	+/-	%	2008 m.	2009 m.	Pokytis, proc. punktais
K.Finansinė ir draudimo veikla	150.161	124.722	-25.439	-16,9%	3,19%	3,83%	0,64%
D.Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	94.242	90.144	-4.098	-4,3%	2,00%	2,77%	0,76%
J.Informacija ir ryšiai	116.666	106.490	-10.176	-8,7%	2,48%	3,27%	0,79%
O.Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	720.034	274.124	-445.910	-61,9%	15,30%	8,41%	-6,89%
B.Kasyba ir karjerų eksploatavimas	10.421	5.984	-4.437	-42,6%	0,22%	0,18%	-0,04%
P.Švietimas	421.097	420.370	-727	-0,2%	8,95%	12,90%	3,95%
Q.Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	315.559	287.412	-28.147	-8,9%	6,70%	8,82%	2,11%
E.Vandens tiekimas nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	42.247	34.403	-7.844	-18,6%	0,90%	1,06%	0,16%
C.Apdirbamoji gamyba	698.998	476.595	-222.403	-31,8%	14,85%	14,62%	-0,23%
H.Transportas ir saugojimas	283.423	215.984	-67.439	-23,8%	6,02%	6,63%	0,60%
F.Statyba	466.735	207.645	-259.090	-55,5%	9,92%	6,37%	-3,55%
G.Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	698.295	486.394	-211.901	-30,3%	14,83%	14,92%	0,09%
L.Nekilnojamojo turto operacijos	44.408	33.810	-10.598	-23,9%	0,94%	1,04%	0,09%
N.Administracinė ir aptarnavimo veikla	58.655	50.214	-8.441	-14,4%	1,25%	1,54%	0,29%
A.Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	83.437	60.501	-22.936	-27,5%	1,77%	1,86%	0,08%
R.Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	118.945	85.577	-33.368	-28,1%	2,53%	2,63%	0,10%
S.Kita aptarnavimo veikla	36.712	30.060	-6.652	-18,1%	0,78%	0,92%	0,14%
I.Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	59.861	35.042	-24.819	-41,5%	1,27%	1,07%	-0,20%
X.Nenustatyta ekonominė veikla	37.767	16.830	-20.937	-55,4%	0,80%	0,52%	-0,29%
Iš viso	4.707.292	3.259.922	1.447.370	-30,7%	100,00%	100,00%	0

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

Struktūriškai daugiausiai gyventojų pajamų mokesčio sumoka didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto bei apdirbamosios gamybos ekonominės veiklos – 14,92 proc. ir 14,62 proc. atitinkamai.

9 grafikas. GPM struktūra pagal EVRK 2.0

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

GPM struktūra pagal mokesčio rūšis

GPM nuo pajamų susijusių su darbo santykiais (A ir B klasės) į nacionalinį biudžetą 2009 m. gauta 3194,4 mln. litų ir šios pajamų rūšies lyginamasis svoris visame surinktame GPM, iš sumos eliminavus atliktus grąžinimus, sudaro 75,4 proc. 2009 m. į nacionalinį biudžetą gauta 721,0 mln. litų GPM nuo su darbo santykiais nesusijusių pajamų priskiriamų gyventojų A klasės pajamoms ir nenuolatinių Lietuvos gyventojų, priskiriamu B klasės pajamoms. Tai sudaro 16,6 proc. viso sumokėto GPM (eliminavus grąžinimus).

Vertinant surinktas GPM pajamas (eliminavus grąžinimus) apie 7,4 proc. sudaro nuo gyventojų B klasės pajamų ir nuo metinėje pajamų mokesčio deklaracijoje priskaičiuotų pajamų sumokėtas GPM. Šios GPM pajamos iš viso sudaro 318,8 mln. litų.

2009 m. į nacionalinį biudžetą gauta 26,0 mln. litų GPM už verslo liudijimus. Šios rūšies pajamos 2009 m. sudaro tik 0,6 proc. visų GPM pajamų, apskaičiuotų eliminavus GPM grąžinimus, į nacionalinį biudžetą. Lyginant visas GPM už verslo liudijimus pajamas (t.y. įvertinant ir 2008 m. dalį, skirtą PSDF), 2009 m. šių pajamų gauta 22,3 proc. mažiau, nei 2008 m.

2009 m. gruodžio 31 d. 7392 fiziniai asmenys turėjo 133797 verslo liudijimus, galiojančius 2009 m. Palyginti su 2008 m., fizinių asmenų, turėjusių galiojančius verslo liudijimus, skaičius sumažėjo 25 604 arba 25,8 proc., o verslo liudijimų skaičius sumažėjo 14 973 arba 10,1 proc. (2008 m. gruodžio 31 d. 99 196 fiziniai asmenys buvo išsiėmę 148 770 verslo liudijimus, galiojančius 2008 m.). Nuo 2008 m. liepos 1 d. padidėjus verslo liudijimų kainoms, sumažėjo fiziniu asmenų, išsiėmusių verslo liudijimą, skaičius.

2009 m. gruodžio 31 d. buvo iš viso 152 585 fizinių asmenų, užsiregistravusių vykdančiais individualią veiklą (įskaitant fizinius asmenis, samdančius kitus, bei savarankiškai mokančius privalomąsias sveikatos draudimo įmokas). Lyginant su 2008 m. gruodžio 31 d. duomenimis, jų skaičius padidėjo 2,6 tūkst. arba 1,7 proc.

6 lentelė. Mokesčių mokėtojų, vykdančių individualią veiklą, ir ūkininkų bei jų partnerių skaičius

Mokesčių mokėtojai	2008.12.31	2009.12.31	Palyginimas	
			+/-	proc.
Notarai	268	262	-6	-2,2%
Advokatai	1572	1587	15	1,0%
Advokatų padėjėjai	818	780	-38	-4,6%
Antstoliai	114	113	-1	-0,9%
Ūkininkai	103756	103888	132	0,1%
Ūkininkų partneriai	11578	10746	-832	-7,2%
Nenuolatiniai gyventojai	123	385	262	213,0%
Fiziniai asmenys, samdantys kitus	77	94	17	22,1%
Fiziniai asmenys, savarankiškai mokantys privalomąsias sveikatos draudimo įmokas	2880	6411	3531	122,6%
Gyventojai, vykdančios individualią veiklą	28821	28319	-502	-1,7%
Iš viso:	150007	152585	2578	1,7%

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktos lentelės duomenis, 2009 m. pabaigoje gyventojų, vykdančių registruotą individualią veiklą, taip pat ūkininkų partnerių skaičius, lyginant su metų pradžia, mažėjo ženkliausiai. Asmenų grupė, kurioje užfiksuotas ženklus augimas – fiziniai asmenys, savarankiškai mokantys privalomąsias sveikatos draudimo įmokas. Jų skaičius dėl pasikeitusių PSDĮ nuostatų, lyginant su metų pradžia, išaugo 3,5 tūkst. arba 2,2 karto.

Išlaidos mažinančios mokėtiną GPM

Pagal trečiųjų šaltinių informaciją, 2008 m. vidutiniškai vienas asmuo patyrė 3 556 litus išlaidų, mažinančių mokėtiną GPM, o lyginant su 2007 m. jos padidėjo 82 litais arba 2,3 proc. Analizuojamu laikotarpiu vienam asmeniui tenkančios išlaidos padidėjo tik per 2008 metus sumokėtų palūkanų už suteiktas paskolas gyvenamajam būstui statyti arba įsigyti išlaidų grupėje (2343 litais arba 42,2 proc.) ir per 2008 metus sumokėtu įmoku už studijas išlaidų grupėje (309 litais arba 18,7 proc.). Visose kitose grupėse stebimas ženklus kritimas, ypač sumenko įmokos, skirtos papildomo savanoriško pensijų kaupimo fondams (sumažėjo daugiau nei per pusę ir 2008 m. tesiekė 47,8 proc. 2007 m. lygio).

7 lentelė. Nuolatinių Lietuvos gyventojų per praėjusius metus sumokėtos sumos, mažinančios mokėtiną gyventojų pajamų mokesťį

Išlaidų grupė	2007 m.	2008 m.	Palyginimas	
			+/-	%
LR nuolatinių gyventojų per praėjusius metus sumokėtos draudimo įmokos	3.311	2.055	- 1.256	-37,9%
LR nuolatinių gyventojų per praėjusius metus sumokėtos palūkanos už suteiktas paskolas gyvenamajam būstui statyti arba įsigyti	5.557	7.900	2.343	42,2%
LR nuolatinių gyventojų per praėjusius metus už studijas sumokėtos įmokos	1.652	1.961	309	18,7%
LR nuolatinių gyventojų per praėjusius metus gražintos paskolos (jų dalis), skirtos išlaidoms už studijas padengti	866	664	- 202	-23,3%
Nuolatinių Lietuvos gyventojų per praėjusius metus sumokėtos įmokos į papildomo savanoriško pensijų kaupimo fondus	3.442	1.645	- 1.797	-52,2%
Nuolatinių Lietuvos gyventojų už įsigytus asmeninius kompiuterius su programine įranga (jų elementus) ir/arba interneto prieigą sumokėtos sumos	1.852	1.766	- 86	-4,6%
Iš viso:	3.474	3.556	82	2,4%

Šaltinis: VMI mokesčių mokėtojų registro duomenys

AKCIZAI

Per 2009 m. akcizų į valstybės biudžetą surinkta **3258,2 mln. litų**. Lyginant su atitinkamu 2008 m. laikotarpiu, į valstybės biudžetą pervesta 95,9 mln. litų arba 2,9 proc. mažiau pajamų iš akcizų. 2009 m. pajamų iš akcizų planas įvykdytas 99,7 proc. ir į biudžetą gauta 10,7 mln. litų pajamų mažiau, nei buvo patikslintai planuota.

8 lentelė. VMI ir Muitinės administruojamos akcizų pajamos, mln. litų.

	2008 m. faktas	2009 m. planas	2009 m. faktas	Fakto pokytis		Plano įvykdymas	
				(+,-)	(%)	(+,-)	(%)
VMI	3321,4	3223,4	3199,3	-122,2	-3,7%	-24,1	99,3%
Muitinė	32,6	45,4	58,9	26,3	80,7%	13,5	129,6%
Iš viso	3354,0	3268,8	3258,2	-95,9	-2,9%	-10,7	99,7%

Nuo 2009 m. sausio 1 d. padidinti akcizų tarifai etilo alkoholiui – 15 proc., kitiems alkoholiniais gėrimams – 10–20 proc., bešviniam variklių benziniui – 34,4 proc., dyzeliniams degalams ir žibalui – 20,4 proc., suskystintoms automobilių dujoms – 2,4 karto. Be to, nuo š. m. kovo 1 d. apie 32 proc. ir nuo rugsėjo 1 d. dar kartą apie 32 proc. buvo padidintas cigaretėms taikomas akcizo tarifas. Dėl akcizų tarifų padidinimo valstybės biudžetas 2009 m gavo apie 650 mln. litų pajamų.

2009 m. mažėjo visų akcizais apmokestinamų prekių realizacijos apimtys: 2009 m. duomenis palyginti su 2008 m., įskaičiavus ir praėjusių metų gruodžio mėnesį, kuri prieš akcizų tarifų padidinimus buvo kaupiamos prekių atsargos, etilo alkoholio realizuoti kiekiai sumažėjo apie 28,8 proc., kitų alkoholinių gėrimų (be alaus) – apie 14,8 proc., alaus – apie 7,8 proc., benzino – apie 10,6 proc., dyzelinių degalų – apie 20,4 proc., suskystintų automobilių dujų – apie 15,3 proc. Realizuoti cigarečių kiekiai per 2009 m., palyginti su 2008 m., sumažėjo apie 22,2 proc.

Pažymėtina, kad nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d. buvo sumažintas akcizo tarifas dyzeliniams degalams iki 947 litų už 1000 litrų arba 17 proc. Buvo prognozuota, kad šis tarifo sumažinimas nežymiai įtakos dyzelinių degalų realizaciją, nes rinką labiau veikia kiti veiksniai, nei atitinkamo mokesčio tarifo dydis, tai: bendras ūkio nuosmukis, pasireiškiantis ne tik transporto, bet ir kituose sektoriuose, pasaulinės naftos kainos, degalų paklausa, degalinių taikomos maržos. Atsižvelgiant į tai, buvo prognozuota, kad sumažinus akcizo tarifą 17 proc., valstybės biudžetas neteks apie 70 mln. litų pajamų.

Dėl nemokestinių faktorių didelės įtakos degalų kainų skirtumui bei ekonominės krizės metu sumažėjus vartotojų perkamajai galiai, dyzelinių degalų pardavimai beveik nepadidėjo (žr. 9 lentelę), o tai turėjo neigiamos įtakos planuotų biudžeto pajamų surinkimui. Įvertinus preliminarūs 2009 m. duomenis apie dyzelinių degalų realizaciją po akcizo tarifo sumažinimo, prielaida dėl nežymaus realizacijos pokyčio buvo teisinga: jeigu būtų nesumažintas dyzelinių degalų tarifas, valstybės biudžetas būtų papildomai gavęs apie 60 mln. litų pajamų.

9 lentelė. Dyzelinių degalų realizacijos pokyčiai už laikotarpį ir mėnesiais, tūkst. tonų

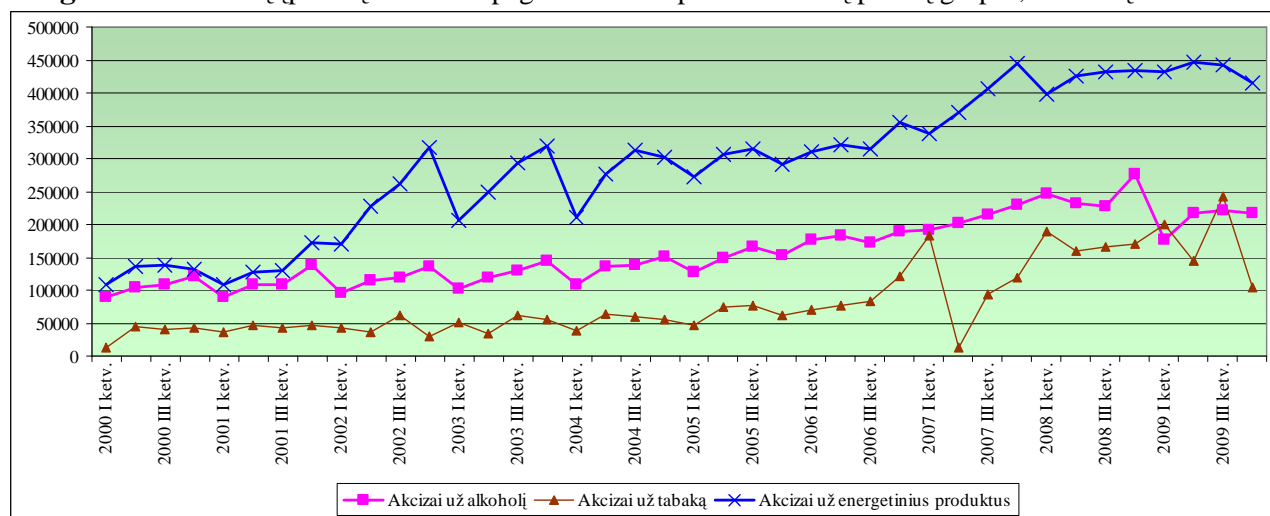
	1-6 mėn.	7 mėn.	1-7 mėn.	8 mėn.	1-8 mėn.	9 mėn.	1-9 mėn.	10 mėn.	1-10 mėn.	11 mėn.	1-11 mėn.	12 mėn.	1-12 mėn.
2007 gruodis – 2008 m.	517,7	74,9	592,6	75,2	667,8	79,4	747,2	83,7	830,9	71,8	902,7	121,4	1024,1
2008 gruodis – 2009 m.	427,5	49,7	477,2	68,3	545,5	65,0	610,5	68,3	678,9	59,5	738,4	75,7	814,8
Pokytis,+,-	-90,2	-25,2	115,5	-6,8	-122,3	-14,3	-136,6	-15,4	-152,0	-12,3	-164,3	*	*
Pokytis,%	17,4%	33,7%	19,5%	9,1%	-18,3%	18,1%	-18,3%	-18,4%	-18,3%	17,2%	-18,2%	*	*

2009 m. didžiausią į valstybės biudžetą surinktų akcizų dalį (53,3 proc.) sudarė akcizai už energetinius produktus, atitinkamai akcizų už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus pajamos sudarė 25,5 proc. visų akcizų pajamų, už apdorotą tabaką – 21,3 proc. Lyginant su 2008 m., akcizų už apdorotą tabaką dalis akcizų pajamų struktūroje padidėjo 0,8 proc. punkto, akcizų už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus dalis sumažėjo 3,8 proc. punkto, atitinkamai akcizų už energetinius produktus dalis padidėjo 3 proc. punkto.

10 lentelė. Akcizų pajamos pagal akcizais apmokestinamų prekių grupes, mln. litų

	2008 m. faktas	2009 m. faktas	Fakto pokytis, (+,-)		Dalis 2009 m. akcizų struktūroje
				(%)	
IŠ VISO AKCIZŲ	3353,8	3258,2	-95,6	-2,9%	100,0%
už etilo alkoholį ir alkoholinius gėrimus	983,7	831,5	-152,2	-15,5%	25,5%
už vyną ir kitus fermentuotus gėrimus, tarpinius produktus	90,4	91,5	1,1	1,2%	2,8%
už etilo alkoholį	755,7	599,0	-156,8	-20,7%	18,4%
už alų	138,3	141,1	2,8	2,0%	4,3%
už apdorotą tabaką	684,2	690,4	6,1	0,9%	21,2%
už energetinius produktus	1686,2	1736,7	50,5	3,0%	53,3%
už variklių benzina	621,9	690,5	68,6	11,0%	21,2%
už gazolius	966,5	881,6	-84,9	-8,8%	27,1%
už suskystintas dujas, skirtas automobiliams	84,9	159,4	74,5	87,7%	4,9%
už kitus energetinius produktus	12,9	5,2	-7,7	-60,0%	0,2%

10 grafikas. Akcizų įplaukų dinamika pagal akcizais apmokestinamų prekių grupes, mln. litų

PELNO MOKESTIS

2009 m. pelno mokesčio surinkta 1707,6 mln. litų, planas įvykdytas 98,0 proc., gauta 35,5 mln. litų mažiau pajamų, nei planuota; palyginus su 2008 m. mokesčio surinkta 1202,6 mln. litų (41,3 proc.) mažiau.

Pagrindiniai veiksniai, įtakoję pelno mokesčio pajamas:

1. Nors 2004 - 2008 metais I - III ketv. avansinis pelno mokesčio mokėjimas dažniausiai buvo mokamas pagal metų, **buvusių prieš praėjusius metus**, rezultatus (apie 93 proc. avansinio PM mokėtojų), tačiau

2009 m. I-III ketv. tik 63 proc. avansinio pelno mokesčio mokėtojų deklaravo mokėti pagal 2007 m. rezultatus.

2. Pateikus metines pelno mokesčio deklaracijas už 2008 m., pelno mokesčio mokėtojai deklaravo **450,8 mln. litų pelno mokesčio permoką** (už 2007 m. pateiktose deklaracijose buvo deklaruota daugiau nei dvigubai mažesnė, t.y. 203,5 mln. litų permoka). Mokesčio mokėtojai deklaravo 861,8 mln. litų pelno mokesčio, kurį turėjo sumokėti į biudžetą iki 2009 m. spalio 1 d. (balansas gražintinos ir mokėtinos pelno mokesčio sumos sudarė 411 mln. litų), 2008 m. analogiškas skaičius buvo 1 338 mln. litų, o gražintinos ir mokėtinos pelno mokesčio sumos balansas buvo 1135 mln. litų.

3. Pelno mokesčio (be baudų ir delspinigių) nepriemoka 2010 m. sausio 1 d., palyginti su 2009 m. sausio 1 d. nepriemoka sumažėjo 28,6 mln. litų arba 9,8 proc. ir siekė 260,4 mln. litų.

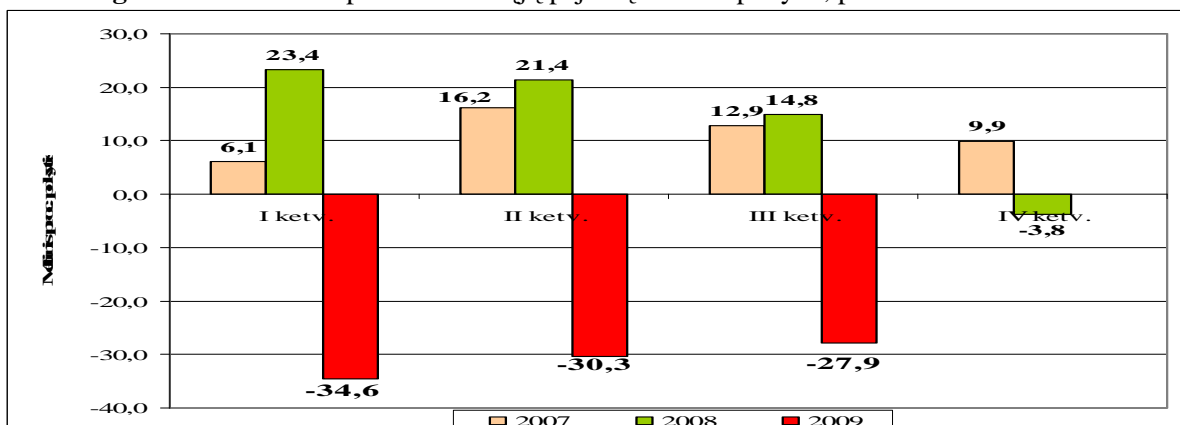
4. VMI patenkino prašymų sudaryti pelno mokesčio mokeskinės paskolos sutartį už 47,9 mln. litų, taip pat nepradėjo arba sustabdė pelno mokesčio nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūras, remiantis protingumo ar ekonominio tikslingumo kriterijais už 25,6 mln. litų.

5. Nuo 2009 m. sausio 1 d. pasikeitus Pelno mokesčio įstatymo nuostatai, avansinį pelno mokestį privalo mokėti tie mokesčių mokėtojai, kurių apmokestinamosios metų pajamos viršija 1 mln. litų (iki nurodytos datos prievolė mokėti avansinį pelno mokestį atsirasdavo, kai apmokestinamosios pajamos buvo virš 100 tūkst. litų). Taigi mokesčių mokėtojų, teikiančių avansines pelno mokesčio deklaracijas sumažėjo 39 proc. (nuo 38,1 tūkst. 2008 m. iki 23,5 tūkst. 2009), o iš jų deklaruojančių mokėti avansinį pelno mokestį, sumažėjo dvigubai (nuo 26,2 tūkst. 2008 m. iki 13,1 tūkst. 2009 m.). Dėl apmokestinamųjų pajamų sumos padidėjimo, per 2009 m. valstybės biudžetas negavo **apie 77 mln. litų** avansinio pelno mokesčio, kuris turėtų būti sumokėtas 2010 m.

6. Nors pelno mokesčio bazė yra viena sudėtingiausiai įvertinamų dėl pelno mokesčio apskaitos mechanizmo, tačiau yra keletas apytikrių šio mokesčio bazių rodiklių leidžiančių nustatyti bazės pokyčio kryptį.

Viena iš tokių mokesčio bazių yra likutinis pelnas ir mišriosios pajamos. Iš 11 grafiko matoma, kad likutinio pelno ir mišriųjų pajamų mažėjimas lyginant su praėjusiu atitinkamu laikotarpiu prasidėjo jau 2008 m. IV ketv., o šių metų I – III ketv. nukrito drastiškai – apie 30,3 proc.

11 grafikas. Likutinio pelno ir mišriųjų pajamų metinis pokytis, proc.

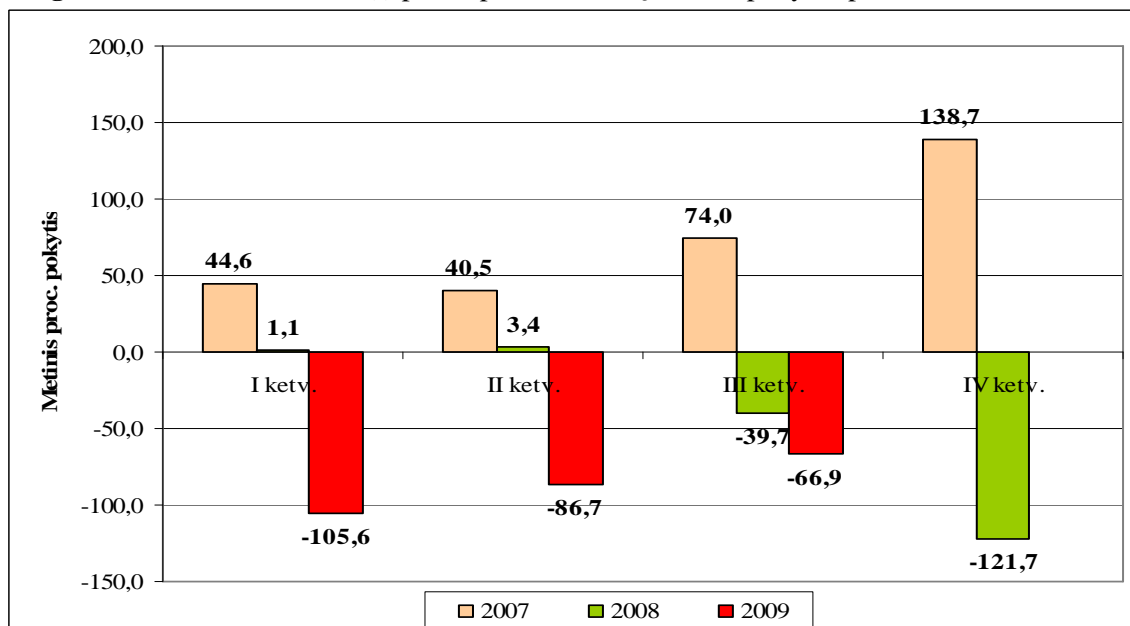

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Antra apytikrė pelno mokesčio bazė yra Statistikos departamento prie LRV skelbiamas pelnas, nuostolis prieš apmokestinimą. Remiantis šiais duomenimis 12 grafike, matoma, kad

įmonių pelnas, nuostolis (-) prieš apmokestinimą pradėjo mažėti 2008 m. III ketv., o jau nuo 2008 m. IV ketv. susidarė agreguotas nuostolis (visų įmonių mastu išlaidos didesnės nei pajamos).

12 grafikas. Pelno, nuostolio (-) prieš apmokestinimą metinis pokytis, proc.

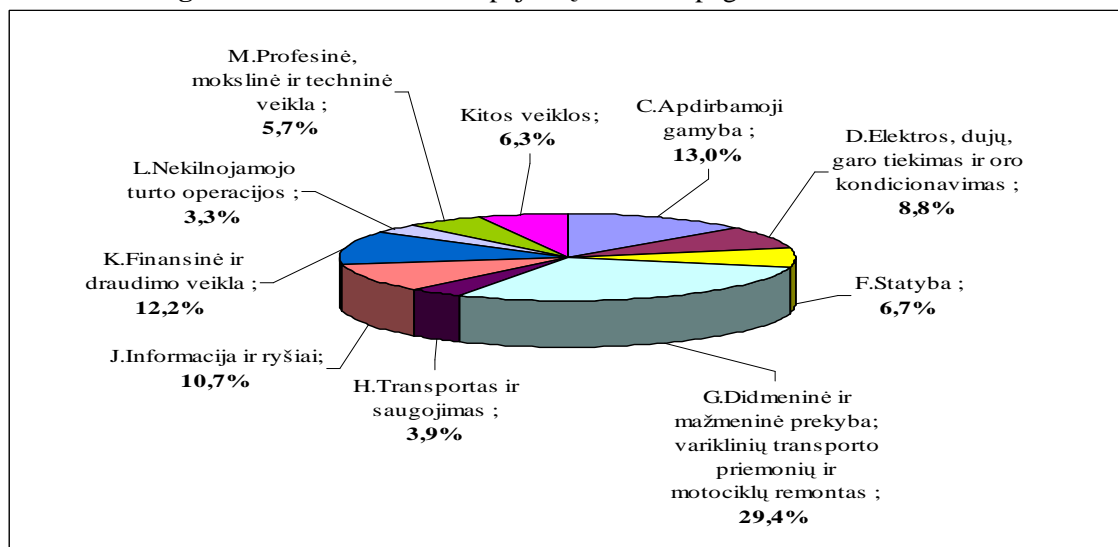
Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Pelno mokesčio lengvata investicinius projektus vykdančioms įmonėms

Nuo 2009 m. sausio 1 d. įsigaliojo pelno mokesčio lengvata, leidžianti įmonėms iki 50 proc. susimąžinti apmokestinamąjį pelną. Iki 2009 m. gruodžio 31 d. įmonės AVMI turėjo pateikti pranešimus apie pradėtus ar planuojamus vykdyti investicinius projektus bei planuojamas patirti išlaidas. 2009 m. gruodžio 31 d. duomenimis, numatytos turto įsigijimo išlaidos, reikalingos įgyvendinant investicinį projektą (neįskaitant ES ar kitų šaltinių paramos) sudarė virš 9 mlrd. Lt. Palyginimui, Statistikos departamento duomenimis, visos verslo įmonių materialinės investicijos (apima visus finansavimo šaltinius) 2008 m. sudarė 21 mlrd. litų. Didžioji dalis mokesčių mokėtojų dėl vykdomo investicinio projekto susimąžins 2009 m. mokestinio laikotarpio apmokestinamąjį pelną. Šios įmonės praeitais metais sumokėjo 402,7 mln. Lt avansinio pelno mokesčio. Atkreipiamas dėmesys, kad išlaidos investiciniams projektams mažins ir metinį pelno mokestį, kurį įmonės 2010 m. mokės už 2009 m. mokestinį laikotarpį. Prognozuojama, kad Valstybės biudžetas 2010 m. neteks apie 250 mln. Lt pelno mokesčio dėl šios investicijas skatinančios lengvatos.

Pelno mokesčio pajamos pagal EVRK 2.0

Žemiau pateiktame grafike matome, kad daugiausiai 2009 m. sumokėta didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto sektoriuje – 29,4 proc., kitos trys veiklos iš kurių gauta atitinkamai 13,0, 12,2 ir 10,7 proc. nuo viso sumokėto PM yra apdirbamoji gamyba, finansinė ir draudimo veikla bei informacija ir ryšiai.

13 grafikas. Pelno mokesčio pajamų struktūra pagal ekonomines veiklas

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

Vienintelėje informacijos ir ryšių ekonominėje veikloje sumokėtas pelno mokestis 2009 m. buvo nežymiai (apytiksliai 5 proc. arba 8,6 mln. litų) didesnis nei 2008 m. Nepaisant to, kad didžiausią dalį sumokėtoje PM sumoje sudaro didmeninės ir mažmeninės prekybos; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto sektoriuje sumokėtas PM, šiame sektoriuje buvo fiksuotas didžiausias sumokėto PM sumažėjimas, absoliučia reikšme gauta net 264,1 mln. litų (arba 34,5 proc.) mažiau. Taip pat reikšmingai sumokėtas pelno mokestis sumažėjo apdirbamojoje gamyboje bei statyboje – daugiau nei po 250 mln. litų arba atitinkamai 55,7 ir 68,9 procentais.

11 lentelė. 2008 m. ir 2009 m. pelno mokesčio pajamų, pagal ekonomines veiklas, palyginamieji duomenys, tūkst. litų.

Veiklos rūšis	PM suma		Pokytis	
	2008 m.	2009 m.	+/-	%
A. Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	28.479	10.884	-17.595	-61,78%
B. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	25.192	18.445	-6.747	-26,78%
C. Apdirbamoji gamyba	499.825	221.414	-278.411	-55,70%
D. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	150.631	150.677	46	0,03%
E. Vandens tiekimas nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	10.674	9.564	-1.110	-10,40%
F. Statyba	367.320	114.153	-253.167	-68,92%
G. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	765.264	501.199	-264.065	-34,51%
H. Transportas ir saugojimas	173.855	67.391	-106.464	-61,24%
I. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	15.142	7.407	-7.735	-51,08%
J. Informacija ir ryšiai	174.418	183.052	8.634	4,95%
K. Finansinė ir draudimo veikla	349.187	207.598	-141.589	-40,55%
L. Nekilnojamojo turto operacijos	112.640	57.033	-55.607	-49,37%
M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	117.929	97.970	-19.959	-16,92%
N. Administracinė ir aptarnavimo veikla	51.785	29.564	-22.221	-42,91%
O. Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	1.669	99	-1.570	-94,07%
P. Švietimas	10.464	5.285	-5.179	-49,49%
Q. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	5.579	5.901	322	5,77%
R. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	11.346	3.641	-7.705	-67,91%
S. Kita aptarnavimo veikla	8.813	5.354	-3.459	-39,25%
X. Nenustatyta ekonominė veikla	29.937	10.926	-19.011	-63,50%
Iš viso	2.910.150	1.707.559	-1.202.591	-41,32%

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

Žemiau pateikiame apmokestinamojo pelno (iš įmonių pateiktų 2007 ir 2008 m. pelno mokesčio deklaracijų) duomenis pagal ekonominės veiklos rūšis. Apmokestinamasis pelnas sumažėjo beveik visose ekonominėse veiklose, bendroje sumoje 2,9 mlrd. litų arba 17 proc. Labiausiai apmokestinamasis pelnas sumažėjo 3-iose ekonominėse veiklose - didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje; variklinių transporto priemonių, motociklų remonte, apdirbamojoje gamyboje ir statyboje, atitinkamai 625 mln. litų, 647 mln. litų, ir 574 mln. litų. Labiausiai procentine išraiška – 42,8 proc. - apmokestinamasis pelnas sumažėjo nekilnojamojo turto operacijų veiklą vykdančiose įmonėse. Taip pat ženkliai, matuojant procentine išraiška, - nuo 22 iki 28 proc. sumažėjo tokiose veiklose kaip apdirbamojoje gamyboje, statyboje bei transporte ir saugojime. Nepaisant to, kad daugelyje ekonominių veiklų apmokestinamasis pelnas mažėjo, o bendroje visų veiklų sumoje jis sumažėjo 17,3 proc., tokiose ekonominėse veiklose kaip kasyba ir karjerų eksploatavimas, vandens tiekimas nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas, profesinė, mokslinė ir techninė veikla, administracinė ir aptarnavimo veikla, žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas apmokestinamojo pelno dydis padidėjo, tačiau tik profesinė, mokslinė ir techninė veikla sudaro reikšmingesnę lyginamąją svorį – 5,8 proc., kitų keturių ekonominių veiklų lyginamasis svoris bendroje sumoje nesiekia 5 proc.

12 lentelė. 2007 m. ir 2008 m. apmokestinamasis pelnas pagal ekonomines veiklas, palyginamieji duomenys, tūkst. litų

Ekonominė veikla	Apmokestinamasis pelnas, apskaičiuotas PMĮ 11 str. nustatyta tvarka		Palyginimas	
	2007 m.	2008 m.	+/-	%
A. Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	505.860	355.475	- 150.385	-29,7%
B. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	179.971	196.234	16.263	9,0%
C. Apdirbamoji gamyba	2.955.872	2.308.796	- 647.076	-21,9%
D. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	916.039	829.644	- 86.395	-9,4%
E. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	64.646	73.682	9.036	14,0%
F. Statyba	2.219.830	1.645.835	- 573.995	-25,9%
G. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	4.437.710	3.812.870	- 624.840	-14,1%
H. Transportas ir saugojimas	987.698	713.474	- 274.224	-27,8%
I. Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	87.583	78.383	- 9.200	-10,5%
J. Informacija ir ryšiai	1.054.221	963.549	- 90.672	-8,6%
K. Finansinė ir draudimo veikla	1.511.429	1.268.109	- 243.320	-16,1%
L. nekilnojamojo turto operacijos	904.196	517.381	- 386.815	-42,8%
M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	721.718	823.116	101.398	14,0%
N. Administravimo ir aptarnavimo veikla	254.628	313.736	59.108	23,2%
O. Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	9.079	4.398	- 4.681	-51,6%
P Švietimas	62.094	47.859	- 14.235	-22,9%
Q. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	49.309	55.069	5.760	11,7%
R. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	63.387	42.948	- 20.439	-32,2%
S. Kita aptarnavimo veikla	53.361	37.581	- 15.780	-29,6%
X. Nenustatyta ekonominė veikla	3.924	11.845	7.921	201,9%
Iš viso:	17.042.559	14.100.013	- 2.942.546	-17,3%

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

Pelningų ir nuostolingų įmonių dinamika pagal EVRK 2.0

Analizuojant registruotų pelningų ir nuostolingų įmonių bei nuostolingų įmonių deklaruojamų nuostolių dinamiką atskirose ekonominėse veiklose, matome, kad 2008 m. pelno

mokesčio deklaracijų duomenimis pelningų įmonių skaičius sumažėjo 16 proc., o nuostolingų išaugo – 18 proc. Nuostolingos įmonės 2007 m. sudarė 35 proc., o 2008 m. jau 43 proc. visų įmonių, pateikusių pelno mokesčio deklaracijas ir nurodžiusių arba pelną, arba nuostolį². Labiausiai – 46 proc. – nuostolingų įmonių skaičius išaugo administracinėje ir aptarnavimo veikloje bei švietime, tačiau šis veiklas vykdančių nuostolingų įmonių skaičius sudaro tik apie 4 proc. visų nuostolingų įmonių skaičiaus, kita veikla, kur nuostolingų įmonių skaičius išaugo 40 proc. yra transportas ir saugojimas ir šioje veikloje nuostolius patyrusių įmonių lyginamasis svoris visame nuostolingų įmonių skaičiuje yra 9 proc. Kitos išskirtinos reikšmingą dalį visų nuostolingų įmonių skaičiuje turinčios ekonominės veiklos yra didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, apdirbamoji gamyba ir statyba, nuostolingų įmonių skaičius šiose veiklose išaugo atitinkamai 18, 25 ir 15 proc.

13 lentelė. Pelningų ir nuostolingų įmonių skaičius bei nuostolingų įmonių nuostolis

Ekonominė veikla	Pelningų įmonių skaičius		Nuostolingų įmonių skaičius		Nuostolingose įmonėse deklaruotas nuostolis (tūkst. Lt)			
	2007 m.	2008 m.	2007 m.	2008 m.	2007 m.	2008 m.	+/-	%
A. Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	1.640	1.202	598	632	41.161	97.933	56.772	137,9%
B. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	80	45	49	34	6.201	1.624	-4.577	-73,8%
C. Apdirbamoji gamyba	5.391	4.173	2.783	3.488	736.070	1.260.046	523.976	71,2%
D. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	110	98	124	146	84.387	220.990	136.603	161,9%
E. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	175	173	145	146	32.507	43.623	11.116	34,2%
F. Statyba	4.477	3.622	2.748	3.160	322.222	723.386	401.164	124,5%
G. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	16.399	13.505	8.110	9.554	467.687	824.186	356.499	76,2%
H. Transportas ir saugojimas	4.432	3.505	2.034	2.843	226.010	670.074	444.064	196,5%
I. Apyvadinimo ir maitinimo paslaugų veikla	1.603	1.244	1.607	1.820	113.056	173.467	60.411	53,4%
J. Informacija ir ryšiai	1.526	1.342	730	895	73.662	108.244	34.582	46,9%
K. Finansinė ir draudimo veikla	713	549	401	401	139.228	334.677	195.449	140,4%
L. Nekilnojamojo turto operacijos	1.848	1.593	1.909	2.017	514.956	511.736	-3.220	-0,6%
M. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	5.227	5.175	2.179	2.553	147.996	251.524	103.528	70,0%
N. Administravimo ir aptarnavimo veikla	1.153	1.163	651	950	38.113	80.364	42.251	110,9%
O. Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	45	11	13	3	190	3.758	3.568	1877,9%
P Švietimas	545	534	222	324	7.737	19.534	11.797	152,5%
Q. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	2.181	1.843	722	689	79.136	96.492	17.356	21,9%
R. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	541	477	509	621	45.089	75.741	30.652	68,0%
S. Kita aptarnavimo veikla	1.634	1.420	986	1.088	41.803	52.230	10.427	24,9%
T. Namų ūkių samdančių darbininkus, veikla; namų ūkių veikla, susijusi su savomis reikmėmis tenkinti skirtų nediferencij. gaminių gamyba ir paslaugų teikimu	3	1	3	0	40	0	-40	-100,0%

²Įmonės, kurios nurodė pelną (nuostolį) lygų nuliui šioje analizės dalyje eliminuotos; tokių įmonių 2007 m. buvo 27 tūkst. arba 26 proc. visų pateikusių metines pelno mokesčio deklaracijas, 2008 m. - 22 tūkst. arba 22 proc. visų pateikusių metines pelno mokesčio deklaracijas.

U. Ekstrateritorinių organizacijų ir įstaigų veikla	1	0	1	0	0	0	0	
X. Nenustatyta ekonominė veikla	50	63	68	58	906	1.995	1.089	120,2%
Iš viso:	49.804	41.738	26.592	31.422	3.118.155	5.551.621	2.433.466	78,0%

Šaltinis: VMI duomenų saugyklos tipinių dokumentų duomenys

Deklaruota nuostolių suma išaugo net 78 proc., tokiose ekonominėse veiklose kaip apdirbamoji gamyba, statyba, didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas bei transportas ir saugojimas nuostolių suma išaugo atitinkamai 71, 124, 76 ir net 197 proc.

Bendras pelningų įmonių skaičius sumažėjo 16 proc., pažymėtina, kad jis sumažėjo visose ekonominėse veiklose, išskyrus nežymų padidėjimą administracinėje ir aptarnavimo veikloje.

KITOS PAJAMOS

Kitų pajamų yra gauta 134,6 mln. litų daugiau nei planuota, iš jų didžiausia dalį sudaro įmokos už aukštąjį mokslą (+98 mln. Lt) bei palūkanos už paskolas (+70,6 mln. Lt.). Mažiau nei planuota gauta mokesčio už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise (-28,6 mln. Lt.), negautos planuotos dividendų už valstybės akcijas pajamos (-35,1 mln. Lt.), taip pat mažiau nei planuota gauta žemės ir žemės gelmių išteklių realizavimo pajamų (-19 mln. Lt.).

Europos Sąjungos ir kitų užsienio šalių finansinės paramos lėšos sudarė 5928 mln. litų, t. y. 92,4 proc. 2009 m. planuotų gauti Europos Sąjungos ir kitų užsienio šalių finansinės paramos lėšų.

VALSTYBĖS BIUDŽETO PAJAMŲ NETEKIMAI DĖL MOKESČIŲ LENGVATŲ TAIKYMO

Dėl pagrindinių mokesčių lengvatinio apmokestinimo valstybės biudžetas 2009 m. neteko apie **979,4 mln. litų** pajamų.

Dėl vykdomų GPM grąžinimų (pagal GPM įstatymo 21 str.), 2009 m. nacionalinis biudžetas neteko 471,4 mln. litų pajamų.

Dėl smulkaus verslo įmonėms (metinė apyvarta iki 500 tūkst. Lt) taikyto lengvatinio 13 proc. pelno mokesčio tarifo, 2009 m. valstybės biudžetas neteko 23 mln. litų.

Dėl 2009 m. galiojusių PVM lengvatų, Finansų ministerijos vertinimu, valstybės biudžetas 2009 m. negavo apie 200 mln. litų PVM pajamų (vertinant remiamasi Tarpžinybinės duomenų saugyklos duomenimis ir 2009 m. PSDF biudžeto rodikliais).

Dėl 2009 m. taikytų akcizų lengvatų biodegalų daliai bei atleistų nuo akcizų žemės ūkiui skirtų degalų valstybės biudžetas negavo apie 285 mln. litų pajamų.